

Arv

Arv

Forord

Arveloven av 1972 er den sentrale loven som regulerer ulike forhold ved arv i Norge. Arveloven består av ulike paragrafer (§) som regulerer de ulike arverettslige problemstillingene. Til venstre i brosjyren finner du paragrafen som gjengir rettsregelen som det blir skrevet om i denne brosjyren. Står det for eksempel, jf. arveloven § 29 til venstre. Betyr dette at teksten du leser til høyre kommer til uttrykk i arvelovens paragraf 29.

Målet med denne brosjyren er å gi en kortfattet fremstilling av juridiske spørsmål som er aktuelle i forbindelse med arv. Formålet med brosjyren er å gjøre leseren i stand til å se hovedproblemene som kan oppstå og bli mer bevisst på sine rettigheter. For å få denne kunnskapen vil brosjyren gjennomgå de viktigste temaene innen arveloven, men vil ikke gjennomgå alle regler om arv.

JURK ønsker å takke advokatene Per Racin Fosmark og Ola Viken, som har bidratt med råd og veiledning under utarbeidelsen av brosjyren.

Vi takker også for gode innspill fra øvrige medarbeidere på JURK.

Oslo, januar 2003
Anne Amanda Norendal og Vibeke Larvoll

JURK tar forbehold om eventuelle endringer som trer i kraft etter revideringen.

Revidert,
Oslo, desember 2015

Erle Aas Bjørnstad

Paratee Sumalu

Arv

Innhold

Forord	2
1 PRAKTISKE GJØREMÅL NÅR ET FAMILIEMEDLEM DØR.....	5
2 ARVERETTEN	8
2.1 Arveretten og arvetavlen.....	8
2.2 Barns og barnebarns pliktdelsarv.....	12
2.3 Ektefellens arverett.....	13
2.4 Deling av boet mellom ektefellene før fordeling av arv .	15
2.5 Samboeres arverett	16
2.6 Statens arverett	17
3 LIVS – OG DØDSDISPOSISJONER.....	18
3.1 Livsdisposisjoner	18
3.2 Dødsdisposisjoner.....	18
4 ARV ETTER TESTAMENT	20
4.1 Hva arvelater kan disponere over	20
4.2 Formreglene	20
4.3 Ulike former for testament	22
4.4 Endring og tilbakekall av ensidige testament.....	23
4.5 Endring og tilbakekall av gjensidige testamenter	27
4.6 Nødtestament.....	27
4.7 Arvepakt	28
4.8 Eksempler på hva man kan testamentere bort	28
5 USKIFTE	30
5.1 Gjenstand for uskifte for ektefeller.....	30
5.2 Begrensninger i uskifteretten.....	30
5.3 Under uskiftet	31
5.4 Skifte av uskifteboet	33

Arv

5.5 Samboeres rett til å sitte i uskiftet bo	34
5.6 Fordeler og ulemper ved uskifte.....	36
6 SKIFTE.....	40
6.1 Ulike typer skifte	40
6.2 Privat skifte	40
6.3 Offentlig skifte	41
6.3.1 Hva innebærer et offentlig skifte?	41
6.3.2 Når skal det skiftes offentlig?	42
7 BORTFALL AV ARVERETTEN	43
7.1 Avkall og avslag på arv	43
7.2 Bortfall av arv ved fengselsstraff.....	43
7.3 Forskudd på arv - avkorting	44
8 FORELDELSE AV ARVERETTEN.....	46
9 FORDELING AV BOETS EIENDELER.....	47
10 NOEN VIKTIGE BEGREPER.....	48
11 KILDER.....	50

Arv

1 PRAKTISKE GJØREMÅL NÅR ET FAMILIEMEDLEM DØR

Melding om dødsfall, jf. skifteloven § 12 a.

Når noen har dødd må pårørende, eller andre som er til stede, melde fra til skifteretten eller til lensmannen i det distriktet hvor dødsfallet inntraff. Pårørende er personer som står deg nær, gjennom slektsbånd, parforhold eller vennskap. Dersom du tar kontakt med et begravelsesbyrå, kan også byrået være behjelpelige med å melde dødsfallet til lensmannen eller skifteretten. I forbindelse med meldingen skal det også fylles ut et skjema som viser en oversikt over boets økonomi. Med boet menes avdødes eiendeler, formue, gjeld, rettigheter og forpliktelser.

Dødsfall i utlandet

Dersom familiemedlemmet dør under opphold i utlandet, bør dødsfallet meldes til nærmeste utenriksstasjon. Utenriksstasjonene har informasjon om hjemsending av bære eller urne. Dersom avdøde var bosatt i utlandet kan man i visse tilfeller få dekket de nødvendige utgiftene til en begravelse. Dette kan en få mer informasjon om ved å henvende seg til Folketrygdkontoret for utenlandssaker i Oslo.

Er du arving etter noen som omkom i utlandet, bør du melde fra til Utenriksdepartementet så fort du får kunnskap om dødsfallet.

Begravelsen

Vanligvis tar avdødes pårørende kontakt med et begravelsesbyrå som kan ordne alt det praktiske i forbindelse med gravferden. Kostnadene ved en vanlig begravelse dekkes av boet.

Kremasjon, jf. gravferdsloven § 10.

For at avdøde skal kunne kremes må man få tillatelse fra politiet. Det skal i denne forbindelse alltid tas hensyn til avdødes ønsker. Begravelseskontoret gir nærmere opplysninger om hvordan slik tillatelse innhentes.

Valg av gravsted

Kirkegårdene og gravlundene administreres av kirkevergen i kommunen. Dersom avdøde hadde et ønske om å gravlegges et bestemt sted, kan man henvende seg

Arv

til kirkevergen direkte eller til prestekontoret eller begravelsesbyrået.

Stønad til begravelse

Folketrygden kan gi stønad til begravelsen. Stønaden er behovsprøvd, og utgjør per 1.1.2013 maksimalt kr 21 336. Søknad om slik stønad sendes til Nav i avdødes hjemstedskommune. Se vedlegg 2 for mer informasjon.

Råd og veiledning

Du kan få praktisk informasjon i forbindelse med et dødsfall i familien fås hos blant andre sosialkontoret, skifteretten, lensmannskontoret og trygdekontoret.

En del praktiske ting må de etterlatte selv ordne. Nedenfor følger en oversikt over en del praktiske gjøremål.

Ved et dødsfall må de pårørende gi beskjed til en rekke instanser. De må blant annet melde fra til avdødes bank, og eventuelle andre låneinstitusjoner, telefonselskap, strømleverandør, pensjonsordninger, foreninger avdøde var medlem i, og eventuelle andre steder avdøde var registrert, f.eks. Facebook. Flere av disse institusjonene ber om å få tilsendt både dødsattest og skifteattest.

Dødsattest

En dødsattest skrives ut av legen eller sykehuset. Dersom man bruker et begravelsesbyrå vil vanligvis byrået innhente attesten. Kopi av attesten vil man kunne få hos skifteretten eller lensmannen. Attesten trenger du også for å få utbetalt eventuelle livsforsikringer.

Skifteattest, jf. skifteloven § 82 første og andre ledd.

Det er skifteretten som utsteder skifte- eller uskifteattesten. Den som innehar skifteattesten har rett til å råde over avdødes midler.

Testament, jf. arveloven § 68.

De pårørende bør undersøke om avdøde har skrevet et testament. Avdøde kan ha valgt å oppbevare dokumentet hos skifteretten, og dette er det de pårørendes ansvar å undersøke.

Økonomisk støtte til etterlatte

Etterlatte vil ofte ha krav på økonomisk støtte fra Folketrygden. Hvilke støtteordninger som kan være aktuelle kan man få mer informasjon om ved å ta kontakt

Arv

med trygdekontoret på hjemstedet.

Pensjoner

Familien bør så snart som mulig ta kontakt med forvalteren av den tjenstepensjonsordning avdøde var medlem av og melde fra om dødsfallet, vanligvis en bank eller Statens pensjonskasse. Det bør legges ved kopier av dødsattest, skifteattest eller uskifteattest, og fødselsnummeret til avdøde og de etterlatte.

Forsikringer

Dersom avdøde var livsforsikret eller hadde ulykkesforsikring, må de etterlatte ta kontakt med forsikringsselskapet.

Gjenlevende ektefelle uten eget skattekort bør henvende seg til ligningskontoret for å få mer informasjon.

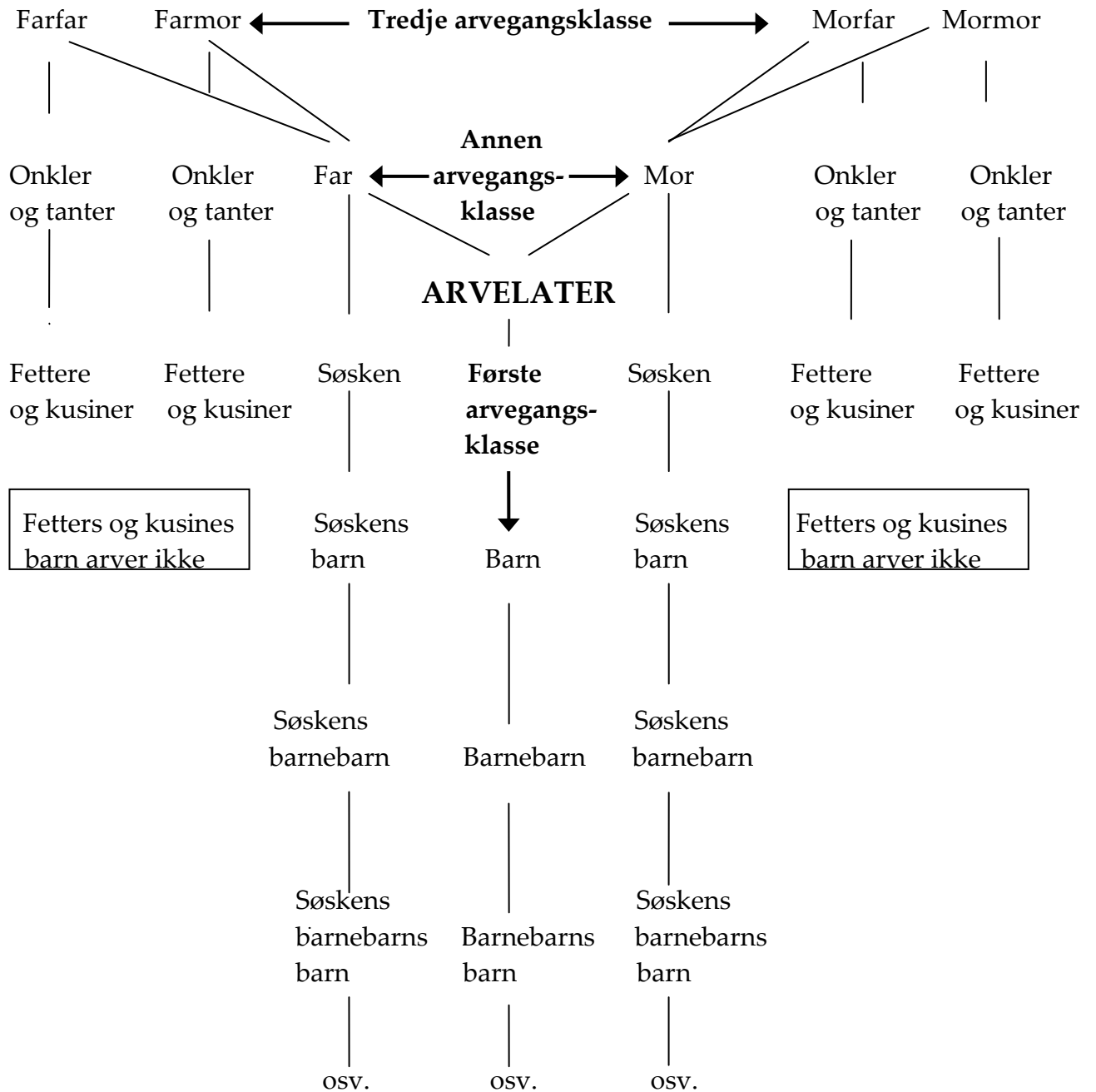
2 ARVERETTEN

2.1 Arveretten og arvetavlen

Arveloven	De rettsreglene som bestemmer hva som skal skje med avdødes formue kalles med et felles navn arveretten. De viktigste lovbestemmelsene finner vi i arveloven av 3. mars 1972 og skifteloven av 21. februar 1930.
Fri disposisjonsrett over egen formue i live	Reglene i arveretten gjelder bare når arvelater – den man arver fra – er død. Så lenge du lever kan du fritt gjøre hva du vil med det du eier. Du kan bruke opp hele formuen din hvis det er det du ønsker. Mange tror at barna har visse rettigheter i det foreldrene eier, også mens de lever. Dette er ikke riktig.
Nettoformue	Arveretten omhandler den nettoformuen som utgjør avdødes dødsbo. Arven fordeles med andre ord etter at avdødes kreditorer har fått dekket sine krav.
Arvetavlen, jf. arveloven kapittel 1.	Vi kan arve andre enten fordi vi er tilgodesett i et testament, eller fordi man er arving etter loven. Lovens regler om hvilke slektsarvinger som arver når det ikke foreligger noe testament, kalles arvetavlen.

Arv

Oldeforeldre arver ikke

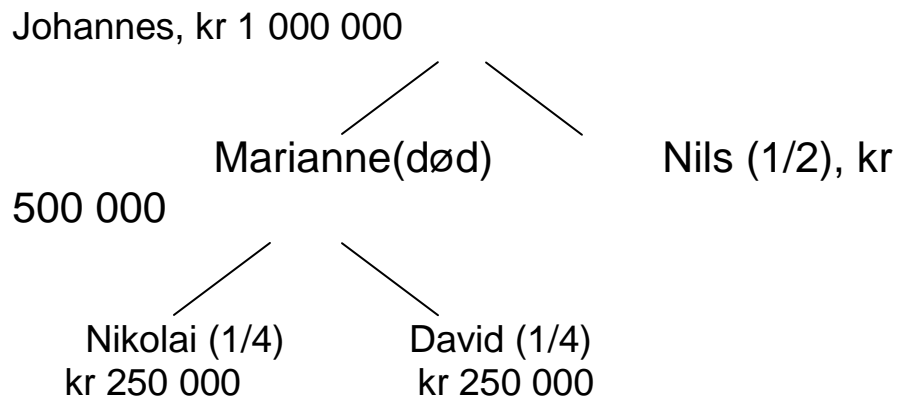
Arv

Arvetavlen	Av arvetavlen fremgår det at ikke alle slektninger arver. Oldeforeldre og barn av kusine eller fetter arver ikke. Ønsker du at disse også skal arve noe etter deg, må det skje ved testament.
Arvegangs- klasse	Slektskapets nærhet bestemmes etter såkalte "arvegangsklasse". Arveloven deler inn avdødes arvinger i tre forskjellige arvegangsklasser etter hvor nært i slekt de var med arvelateren.
Linjer	Innenfor arvegangsklassen arves det etter linjer. Innenfor linjen utelukker enhver arving sine egne etterkommere.
Første arvegangs- klasse: Livsarvinger. Jf. arveloven § 1.	Best arverett har arvelaterens egen arvegangsklasse, altså hennes barn, barnebarn osv. Disse arvingene kalles <i>livsarvinger</i> . Så lenge det er noen i denne arvegangsklassen, blir det ikke noen arv til slektninger i andre arvegangsklasser.
Adoptivbarn, jf. adopsjonsloven § 13 jf. arveloven § 1.	Adoptivbarn arver på lik linje med ens biologiske barn.
Representasjons- prinsippet, jf. arveloven § 1 andre ledd.	Dersom en livsarving er død arver livsarvingens barn i sin far eller mors sted.
Ektefelle	Ektefelle og samboer er ikke en del av arvetavlen, men ektefeller har alltid arverett, og samboere på visse vilkår. Deres arverett kan begrense arveretten til livsarvingene og andre. Se kapittel 2.3, 2.4 og 2.5 om deres arverett.

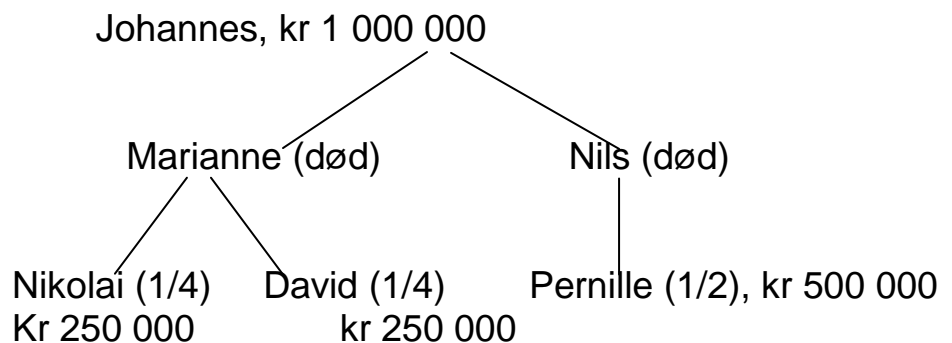
Arv

Eksempel

Johannes etterlater seg en sønn Nils, og to barnebarn David og Nikolai etter en avdød datter Marianne. Johannes hadde et hus til en verdi av 1 million kroner. Her vil ikke Nils bli enearving, selv om han er den eneste gjenlevende av arvelaterens egne barn, og heller ikke kan David og Nikolai kreve at arven skal deles likt, slik at alle får like mye. Lovens system er at de arvingene som utleder sin arverett fra den avdøde Marianne, altså hennes linje, ikke skal ha større arv enn det hun selv ville fått dersom hun hadde vært i live. Nils får dermed halvparten av arven, altså 500 000 kroner og Nikolai og David en fjerdedel hver, 250 000 kroner hver.

Hvis også Nils var død da arven skulle fordeles, ville hans eneste datter Pernille få hans halvdel. Heller ikke hun må dele likt med Nikolai og David.

Arv

Annen arvegangsklasse, jf. arveloven § 2

Når det ikke finnes arvinger i arvelaterens egen arvegangsklasse, tilfaller arven annen arvegangsklasse. Det er foreldrene og deres livsarvinger. Er begge foreldrene i live, deler de arven likt. Er den ene av foreldrene død, arver likevel ikke gjenlevende hele arven. Arvelaterens søsken deler da arven som deres far eller mor skulle hatt, etter de samme reglene som gjelder når faren eller moren selv er arvelatere.

Halvsøsken

Arvelaterens halvsøsken hører hjemme i annen arvegangsklasse. Men siden de bare er i slekt med arvelateren gjennom den ene av foreldrene, tar de kun arv etter denne.

Tredje arvegangsklasse, jf. arveloven § 3.

Er det ingen arveberettigede slektninger i annen arvegangsklasse, kommer tredje arvegangsklasse inn i bildet. Tredje arvegangsklasse omfatter besteforeldrenes slektsledd. I praksis vil denne arvegangsklassen oftest bestå av arvelaters onkler og tanter, fettere og kusiner. Dersom besteforeldrene er i live, fordeles arven mellom dem først. Er noen av dem døde, trer linjene deres inn i stedet. Men det er ikke alle i denne klassen som tar arv. Fjernere etterkommere av besteforeldrene enn deres barnebarn, det vil si fettere og kusiner, har ingen lovbestemt rett til å arve. De kan kun arve etter testament.

2.2 Barns og barnebarns pliktdelsarv

Livsarvingene arver 2/3, jf. arveloven § 29

I de tilfellene hvor arvelater skriver testament, skal to tredjedeler av hennes formue uansett tilfalle livsarvingene, altså barna, inkludert adoptivbarn, og barnebarn. Hvis det ikke foreligger testament, arver livsarvingene alt dersom avdøde ikke etterlater seg ektefelle.

Begrensninger i pliktdelsarven, jf. arveloven § 29.

Pliktdelsarven kan imidlertid begrenses i testament til én million kroner til hvert barn.

Minstearven til gjenlevende går foran pliktdelsarven,

Er arvelaters formue svært liten, og avdøde etterlater seg ektefelle eller samboer med arverett, kan livsarvingenes pliktdelsarv reduseres betraktelig fordi ektefellens eller samboerens krav på minstearv går foran. Les mer om

Arv

- jf. arveloven § 6 og arveloven § 28b.** ektefellens krav på minste arv under punkt 2.3 og samboerens krav på minste arv under punkt 2.4.
- Testasjonsfrihet, jf. arveloven § 48.** Arvelater kan ved testament disponere fritt over arv som verken er pliktdelsarv eller minste arv. Hvis ektefellene har hatt felleseie, og dessuten har barn sammen, blir det i praksis ikke noe å testamentere over før felleseiets nettoverdi overstiger godt og vel 1 million kroner.
- Ikke til hinder for bestemmelse om avkorting i arv.** Pliktdelsreglene i arveloven er ikke til hinder for at arvelater kan beslutte avkorting i arven for den som har fått en betydelig gave av arvelater mens han eller hun var i live. Dette kan du lese mer om under punkt 7.3.

2.3 Ektefellens arverett

Dersom arvelater etterlater seg ektefelle, står slektsarvingene svakere enn ellers. Ektefellen har både arverett etter avdøde og visse særrettigheter.

Den lengstlevendes arvelodd – andelen arv – er forskjellig alt etter hvilke slektsarvinger avdøde etterlater seg.

- Begrensning av arv til ektefelle, jf. arveloven § 6 og § 7.** Avdøde kan i testament begrense ektefellearven til minste arven, dersom ektefellen får kunnskap om dette før arvelaters død.

- Ektefellens minste arv, jf. arveloven § 6** Ektefellen er sikret en minste arv på fire eller seks ganger grunnbeløpet (G), avhengig av hvilke arvinger førsteavdøde etterlater seg, med det forbehold at boet er stort nok. Grunnbeløpet fastsettes av Stortinget hvert år. Per 01.01.13 er grunnbeløpet på 82 122 kroner.

Minste arven går foran livsarvingenes pliktdel. Denne lovbestemte arven kan ikke reduseres ved testament. Andre ytelser og liknende som lengstlevende ektefelle mottar etter avdødes bortgang, for eksempel forsikringssum eller erstatning for tap av forsørger, skal ikke tas med ved beregningen av minste arven.

Arv

- Barn i forhold til ektefellen, jf. arveloven § 6.** Når avdøde etterlater seg barn, arver ektefellen $\frac{1}{4}$ av avdødes formue. Gjenlevende vil uansett ha krav på minstearven som tilsvarer 4 G, dersom dette utgjør mer enn $\frac{1}{4}$ av boets verdi.
- Foreldre i forhold til ektefellen, jf. arvelovens § 6** Hvis de nærmeste slektsarvingene til arvelateren er foreldre eller avkom etter dem, det vil si arvelaterens søsken og deres livsarvinger, arver ektefellen $\frac{1}{2}$ av formuen. Her vil gjenlevende ha krav på en minste arv lik 6 G, dersom dette utgjør mer enn $\frac{1}{2}$ av boet.
- Fjernere slektninger i forhold til ektefellen, jf. arvelovens § 6.** Etterlater arvelateren seg bare besteforeldre, eller avkom etter disse, det vil si tanter og onkler, kusiner og fettere, arver gjenlevende ektefelle alt.
- Skifte av uskiftebo, jf. arveloven § 26 første ledd.** Hvor lengstlevende ektefelle sitter i uskiftet bo (se kapittel 5) til sin død, skal boet deles likt mellom de to ektefellers slektninger. Dersom ektefellene hadde helt eller delvis særeie, kan fordelingen bli annerledes.
- Ved separasjon, jf. arveloven § 8.** Arveretten er i behold ved samlivsbrudd, men bortfaller ved separasjonsbevilling.
- Rett til å sitte i uskifte med avdødes formue, jf. arveloven § 9, § 10 og § 18.** Den viktigste særretten gjenlevende ektefelle kan ha, er retten til å sitte i uskiftet bo. Uskifteretten gjelder bare *felleseie* (se forklaring i kapittel 10), med mindre ektefellene har avtalt noe annet i ektepakt, eller arvingene samtykker. Når betingelsene for å sitte i uskifte er til stede, overtar gjenlevende hele boet med tilnærmet full rådighet. Gjenlevende kan for eksempel ikke gi bort fast eiendom eller andre gaver som står i misforhold til boet. Se nærmere om dette under punkt 5.2.
- Arvingenes rettigheter blir da først aktuelle når uskifteboet skal skiftes, som oftest etter lengstlevendes død. De øvrige arvingene, med unntak av avdødes særkullsbarn, må respektere dette. Særkullsbarn er barn arvelater hadde sammen med andre enn gjenlevende ektefelle. Du kan lese mer om uskifte i kapittel 5.

Arv

Rett til å beholde bestemte gjenstander, jf. ekteskapsloven § 66 jf § 77. Gjenlevende ektefelle er videre gitt visse rettigheter ved skifteoppgjøret. Hun har for det første rett til å holde utenfor delingen ting som bare tjente til hennes personlige bruk og som ikke kunne brukes av avdøde ektefelle, slik som klær, sminke, personlig tilpasset sportsutstyr mv. Det samme gjelder personlige ting, og ting som ikke kan selges, slik som fotoalbum.

Forkjøpsrett, jf. skifteloven § 61 femte ledd, jf. ekteskapsloven § 71 siste ledd. Ved salg av felleseiets eiendeler til andre enn loddeierne har gjenlevende forkjøpsrett på ellers like vilkår.

Loddeier, jf. skifteloven § 124. En *loddeier* er en som i egenskap av å være ektefelle, samboer eller arving på annet vis har krav på en andel av et dødsbo. En loddeier kan godt være en som er tilgodesett i testament, så lenge kravet på arv gjelder hele formuen eller en brøkdel av den. Den som etter testamentet arver en bestemt pengesum eller en gjenstand, er derimot ikke en arving, men en legatar, og legatarer er ikke loddeiere.

Etterlattepensjon Av økonomisk betydning er også gjenlevendes rett til etterlattepensjon etter lov om folketrygd. Du kan få mer informasjon om dette hos Nav i ditt distrikt.

2.4 Deling av boet mellom ektefellene før fordeling av arv

Midlene skal deles etter ekteskapsloven, jf. ekteskapsloven § 76. Ved den ene ektefellens død, skal ektefellenes formue deles mellom lengstlevende ektefelle og avdødes arvinger etter ekteskapsloven, så fremt lengstlevende ikke velger å sitte i uskiftet bo, eller noe annet er avtalt. Uskifte betyr at man utsetter skifte ved en av ektefellenes død, også kalt «arveoppgjøret». Du kan lese mer om dette i kapittel 5. Deling kan kreves av både lengstlevende ektefelle og andre av avdødes arvinger.

NB! Hvordan man foretar delingen ved død Hvis den ene ektefellen dør, deler man altså først verdiene som ved et skilsmisseoppgjør, og man følger de reglene som ekteskapsloven oppstiller. Dette gjelder så fremt man ikke velger å sitte i uskifte. Når gjenlevende

Arv

ektefelle og arvinger har fordelt eiendeler og verdier etter ekteskapsloven foretas skifte etter arvelovens regler. Da er det den avdødes eiendeler og verdier som skal fordeles. For å lese mer om deling etter ekteskapsloven kan man lese i brosjyren "Ektefellers rettsstilling", som du finner på JURKs nettsider eller bestiller fra JURK direkte.

2.5 Samboeres arverett

Samboere har ikke den samme arveretten som ektefeller, og fikk først i 2008 en begrenset lovfestet arverett.

Det er langt fra alle som definerer seg som samboere i dag, som faktisk har en lovfestet arverett.

Vilkår, jf. arveloven § 28 a.

Det er kun samboere som faller inn under definisjonen i arveloven, som kan gjøre gjeldende rett til arv eller uskifte etter arveloven. Det må være to personer over 18 år som bor sammen, i et ekteskapslignende forhold. Ingen av dem må være gift eller samboer med noen andre. De må leve sammen, men det er ikke et krav om at de må ha felles folkeregistrert adresse.

Samboerskapet må bestå ved dødsfallet for å kunne gi grunnlag for rettigheter etter arveloven, men man blir fortsatt ansett som samboere selv om samboeren for eksempler jobber i utlandet for en periode, bor på sykehjem, er uttatt til militærtjeneste eller tar en mastergrad i utlandet.

Må ha barn med vedkommende, jf. arveloven § 28 b.

I tillegg til overnevnte vilkårene, må man ha, ha hatt eller vente barn med vedkommende for å få en automatisk rett til arv etter loven.

Samboerens arverett er begrenset til 4 ganger folketrygdens grunnbeløp (G) ved dødsfallet. Per 30.4.2013 var dette beløpet kr. 81.153. Du finner oppdatert grunnbeløp hos Skatteetaten.

Til forskjell fra arveretten for gjenlevende ektefelle er den ikke større når avdødes arvinger er i andre eller tredje arvegangsklasse enn i første.

Arv

Dersom boet er 4 G eller mindre, arver samboeren alt.

Begrense samboerens arverett, jf. arveloven § 28 c.

Hvis en av samboerne ønsker å begrense eller frata den andre samboerens arverett må dette gjøres via testament, som den andre samboeren får kunnskap om før testators, altså den som skriver testamentets, død.

Utvidet testasjonsrett for de som har vært samboere i over fem år.

Videre har samboere som har vært samboere i fem år før dødsfallet en utvidet testasjonsrett, ved at de uten hinder av deres respektive livsarvinger kan tilgodese hverandre med inntil 4 G.

Har de ikke felles barn, og det ikke er testamentert noe til gjenlevende samboer, har denne ingen arverett, uansett hvor lenge de har vært samboere.

Videre har samboere med felles barn en rett til å sitte i uskifte med visse eiendeler. Les mer om dette i kapittel 5.

2.6 Statens arverett

Statens arverett, jf. arveloven § 46.

Staten arver bare dersom arvelater verken etterlater seg ektefelle eller arveberettiget slekt, og heller ikke har disponert over sin formue ved testament.

3 LIVS – OG DØDSDISPOSISJONER

3.1 Livsdisposisjoner

- Livsdisposisjon** Disposisjoner som arvelater foretar seg med sikte på at de skal gjennomføres i live, kalles i arverettslig sammenheng for livsdisposisjoner. Et typisk eksempel på en livsdisposisjon er en pengegave til ett av ens egne barn, som ytes mens en selv er i live.
- Fri disposisjonsrett** Som tidligere nevnt står enhver fritt til å råde over sin egen formue i levende live. Livsdisposisjonene berøres overhodet ikke av livsarvingenes pliktdelsarv eller av ektefellens rett til minste arv.
- Ingen formkrav** Disposisjoner som skal gjennomføres mens arvelater er i live er ikke underlagt noen formkrav. De kan foretas slik arvelater selv ønsker det.

3.2 Dødsdisposisjoner

- Dødsdisposisjon** Det motsatte av livsdisposisjoner er gaver og andre disposisjoner som arvelater ønsker gjennomført etter at hun selv er død. Dette kalles dødsdisposisjoner. Den typiske dødsdisposisjonen er et testament. Men også gaver som skal oppfylles etter arvelaters død er dødsdisposisjoner.
- Gaver på dødsleiet** Gaver som arvelater gir på dødsleiet regnes som dødsdisposisjoner, selv om de oppfylles før han dør.
- Begrensninger** Dødsdisposisjonene må ikke komme i konflikt med ektefellens rett til minste arv, og heller ikke med livsarvingenes krav på pliktdelsarv, jf. punkt 2.2 og 2.3.
- Formkrav** Dødsdisposisjonene må følge reglene i arveloven om formkrav til testamenter for at de skal være gyldige. Du kan lese mer om formkravene til et testament under punkt 4.2 i denne brosjyren.

Arv

Grensene mellom døds- og livsdisposisjoner kan av og til være vanskelig å trekke. I tvilstilfeller bør du søke juridisk hjelp.

4 ARV ETTER TESTAMENT

4.1 Hva arvelater kan disponere over

Hva arvelater kan disponere over i testament vil variere etter hvilke arvinger han etterlater seg.

Ektefelle, jf. arveloven § 6.

Dersom arvelater etterlater seg ektefelle, må arvelateren respektere dennes rett til minste arv, se punkt 2.3. Det betyr at arvelateren ikke kan frata ektefellen hele eller deler av dennes minste arv, heller ikke gjennom testamente.

Livsarvinger, jf. arveloven § 29.

Dersom arvelater etterlater seg livsarvinger (barn eller barnebarn) må også deres pliktdels arv respekteres, se punkt 2.2.

En testasjon som griper inn i den lovpålagte arveretten settes til side, dersom arvingene ikke ønsker å respektere den.

Statens arverett, jf. arveloven § 64.

Dersom arvelater ikke har arvinger som nevnt ovenfor, kan han disponere over formuen i testament så langt testasjonen åpenbart ikke har et fornuftig formål.

4.2 Formreglene

Skriftlighet, jf. Arveloven § 49.

Det er ingen spesielle skjema som skal fylles ut for at testamentet skal være gyldig. Men det må opprettes skriftlig. Så lenge testamentet gir uttrykk for testators, altså den som skriver testament sin vilje, er det ikke noe i veien for at andre skriver ned punktene i testamentet for henne. Testator må uansett skrive under på testamentet.

Umyndighet, jf. arveloven § 48.

Dersom testator er under 18 år, må testamentet stadfestes av Justisdepartementet.

Arv

Vitner, jf. arveloven § 49.	Med unntak av nødtestamenter, se punkt 4.6, er det et absolutt krav at testamentet skal skrives under av <i>to</i> vitner som vet at dokumentet er et testament. Det er imidlertid ikke nødvendig at de kjenner til testamentets innhold. Vitnene må begge være over 18 år, og ikke psykisk syke, psykisk utviklingshemmet eller «sjelelig svekket».
Vitnenes habilitet, jf. arveloven § 61.	Vitnene må videre være habile, det vil si at de ikke selv må være arvinger etter testamentet eller ha nær tilknytning til noen som er det. De må heller ikke være ansatt hos noen som er arving etter testamentet.
Samtidig til stede, jf. arveloven § 49.	Vitnene må være tilstede samtidig når testator underskriver testamentet, eller vedkjenner seg underskriften.
Underskrift, jf. arveloven § 49 første ledd.	Testator må enten underskrive testamentet mens begge vitnene ser på, eller senere vedkjenne seg sin allerede påførte underskrift overfor begge vitnene samtidig. Det er nok at det fremgår av situasjonen at testator vedkjenner seg sin underskrift. Vitnene må i slike tilfeller ha sett underskriften.
Innhold i testamentet, jf. ordensforskrift til arveloven.	Testamentet bør inneholde en setning om at det er opprettet av fri vilje, og at testator var ved sans og samling. Yrkene og adressene til vitnene bør fremgå, og sist, men ikke minst, bør testamentet dateres.
NB! Ugyldighet, jf. arveloven § 60.	Dersom testamentet ikke er satt opp på formelt riktig måte, er det ugyldig. Du må derfor sette deg grundig inn i formreglene, og sørge for at opprettelsen er i samsvar med disse hvis du skal skrive testament.

Arv

Frivillig oppbevaring hos skifteretten, jf. arveloven § 68.

Testamenter tinglyses ikke, slik man må gjøre med ektepakter, avtaler om fordeling av eiendom mellom ektefellene. Det er imidlertid mulig å levere testamentet til oppbevaring hos skifteretten på det stedet testator bor. Det kan leveres inn i en lukket konvolutt, slik at ingen kan gjøres kjent med innholdet. Det at skifteretten tar hånd om det har ingenting å si for testamentets gyldighet. Det er videre ikke et krav at skifteretten skal ha melding dersom et testamente som er innlevert for oppbevaring blir kalt tilbake. Heller ikke er det et krav at et nytt testamente skal oppbevares på samme måte, selv om testator tidligere har levert inn et eldre testamente. Skifteretten har ikke noe ansvar for at et testament som er innlevert på denne måten blir fremlagt når arvelater dør. Arvingene må på eget initiativ finne ut om skifteretten har et slikt dokument.

4.3 Ulike former for testament

Ensidig testament

Det vanligste er at du testamenterer over de eiendelene du etterlater deg når du dør i et ensidig testament. Denne disposisjonen er ensidig i den forstand at dokumentet kun inneholder én testators ønsker.

Gjensidig testament, jf. arveloven § 49 tredje ledd.

Et gjensidig testament er når to eller flere har tilgodesett hverandre i det samme dokumentet. Slike testament har ofte også en bestemmelse om hva som skal skje med testatorenes formue når lengstlevende dør. En slik bestemmelse kalles en sekundærdisposisjon.

Eksempel

Et eksempel på et gjensidig testament med sekundærdisposisjon, har en der to samboere bestemmer at når den ene dør, skal den andre arve alt. Ved lengstlevendes død, skal midlene tilfalle Røde kors.

Gjensidige testamenter er mest praktisk mellom samboere og barnløse ektefeller, men også andre kan opprette et slikt testament, for eksempel søsken eller forretningspartnere.

Arv

4.4 Endring og tilbakekall av ensidige testament

Ensidig testament, jf. arveloven § 55.

En ensidig disposisjon kan i utgangspunktet fritt tilbakekalles eller endres. Dersom arvelater i arvepakt har forpliktet seg til ikke å endre det, er hun imidlertid bundet av dette, se punkt 4.7.

Tilføyelser, jf. arveloven § 57.

Dersom du ønsker å føye til bestemmelser i testamentet, må dette gjøres i et tilleggstestament som oppfyller formkravene til opprettelse av testament. Dersom du ønsker å opprettholde det øvrige innholdet, bør dette gjøres klart i tilleggstestamentet.

Tilbakekall, jf. arveloven § 57.

Hvor testator ønsker å tilbakekalle hele testamentet, kan det tilintetgjøres ved at testamentet brennes eller ødelegges. Det må imidlertid være utvilsomt at ødeleggelsen er ment som en tilbakekallelse.

Skal kun deler av testamentet kalles tilbake, kan dette gjøres ved en overstrykning av den testamentariske bestemmelsen. Her kan det i ettertid by på tvil om tilbakekallelsen er utført etter arvelaters ønske. Dersom du vil endre deler av testamentet anbefales det heller at du oppretter et nytt testament, hvor du følger formkravene for testamenter.

Flere testamenter, jf. arveloven § 66 nr 5.

Dersom det foreligger flere testamenter fra samme arvelater, gjelder alle. Ved motstrid vil imidlertid det sist opprettede legges til grunn. For å unngå uklarhet kan det være en fordel om arvelater ved opprettelsen av et nytt testament, uttrykkelig sier at det erstatter det tidligere testamentet.

Arv

Eksempel på testament

Testament

Undertegnede Kari Nordmann, personnummer 202020202 har følgende ønsker for fordelingen av den formuen jeg etterlater meg:

Mine nevøer, Ola og Per Nordmann, på Tynset, skal hver motta en gave på kroner 40.000. Disse pengene skal brukes på utdanning.

Snåsa Kattehem skal motta kroner 200.000. Katten min Mons skal hospitere på kattehemmet og nyte "Pjuskens Gourmet" kattemat så lenge han lever.

Resten av det jeg etterlater meg skal fordeles etter følgende prioritering:

1. Til Norges Røde Kors etterlates kroner 12.000.
2. Til min kjære nabo og gode venn Fritz Julius Frantzen, etterlates 50.000. Pengene skal gå til et opphold på et kursted i Østen, hvor Fritz Julius Frantzen skal søke å kurere sin tilbakevendende gjikt.
3. Resten fordeles likt mellom min søster Gudrun Nordmanns barn. Dersom noen av disse er døde før meg, og etterlater seg barn, tar disse arv i sin fars eller mors sted.

Raufoss, den/.....

.....
Kari Nordmann

Som testators testamentsvitner, bekrefter vi at hun oppretter dette testamentet i vårt samtidige nærvær. Vi kan bekrefte at testator oppretter testamentet av fri

Arv

vilje og at hun var ved full sans og samling.

Raufoss, den/.....

.....
Navn og personnummer
Vitne 1

.....
Navn og personnummer
Vitne 2

.....
Adresse

.....
Adresse

.....
Yrke

.....
Yrke

Arv

Eksempel på gjensidig testament

Gjensidig testament

Vi, Kari Nordmann personnummer 02020202020 og Ola Sørmann personnummer 10101010101 har i dag opprettet følgende gjensidige testament:

Når den første av oss dør skal den andre arve hele førsteavdødes formue.

Det som måtte være igjen i boet etter lengstlevendes død skal fordeles på følgende måte, og med følgende prioritet:

1. Til Rotary på Snåsa etterlates kroner 12.000.
2. Til Ungdom mot narkotika etterlates kroner 15.000.
3. Resten fordeles likt mellom våre arvinger etter loven.

Raufoss, den/.....

.....
Kari Nordmann

.....
Ola Sørmann

Som tilkalte testamentsvitner, bekrefter vi at Kari Nordmann og Ola Sørmann oppretter dette testamentet i vårt samtidige nærvær. Vi kan bekrefte at begge opprettet testamentet av fri vilje og var ved full sans og samling.

Raufoss, den/.....

.....
Navn og personnummer
Vitne 1

.....
Navn og personnummer
Vitne 2

.....
Adresse

.....
Adresse

.....
Yrke

.....
Yrke

Arv

4.5 Endring og tilbakekall av gjensidige testamenter

Adgangen til å tilbakekalle gjensidige testamenter er noe snevrere enn for enkle testamenter. Begrunnelsen for dette er at testasjonen har et avtalemessig preg og at testasjonene er nært knyttet til hverandre.

Begge partene er i live, jf. arveloven § 57 tredje ledd.

Skal et gjensidig testament endres eller tilbakekalles må dette gjøres på samme måten som for ensidige testamenter. Men i tillegg er det et krav om at den andre testator skal varsles, slik at han eller hun skal kunne innrette seg etter endringen. Dersom det etter forholdene vil være umulig eller urimelig vanskelig å varsle den annen testator, faller dette kravet bort.

Kun én part er i live, jf. arveloven § 58.

Dersom en av testatorene dør, kan gjenlevende kun endre bestemmelser om arv til egen slekt eller til noen en må gå ut fra at er innsatt som arving etter lengstlevendes ønske. Dette gjelder med mindre testamentet sier noe annet.

Dersom ingenting er bestemt om fordelingen etter at begge ektefellene er døde, står gjenlevende fritt til å disponere som vedkommende vil.

Oppretter ikke lengstlevende et nytt testament, eller gifter seg på nytt, vil førsteavdødes arvinger ha rett til halvparten av arven.

Når testamentsarvingen er død, jf. arveloven § 66 nr. 2.

Dersom en testamentsarving dør før testator, eller kan arvingen av andre grunner ikke ta i mot arven, går livsarvingene hans inn i hans sted, dersom de etter loven kan ha rett til arv etter testator. Dette gjelder så lenge det ikke er grunn til å tro at testator mente noe annet. Har for eksempel noen satt inn sin tante som testamentsarving, vil tantens barn kunne få arven i stedet for tanten.

4.6 Nødtestament

I unntakstilfeller kan et testament være gyldig selv om ikke alle formkravene er fulgt. Det er i arveloven åpnet for at det er mulig å fravike enten kravet om skriftlighet eller kravet om at det skal være testamentsvitner.

Arv

Muntlig testasjon, jf. arveloven § 51 første ledd.

Dersom brå og farlig sykdom eller et annet nødstilfelle hindrer opprettelsen av skriftlig testament, vil man kunne opprette et muntlig testament. Det er et krav at det er to vitner som er til stede sammen og hører testators ønske, og som begge er godtatt av testator. Vitnene bør snarest mulig sette opp testamentet skriftlig og sammen gi en påskrift om de forholdene som hindret opprettelsen av et skriftlig testament.

Vitnesløs testasjon, jf. arveloven § 51 annet ledd.

Dersom det ikke er mulig å få tak i vitner før testator dør kan kravet fravikes, ved at testator selv oppretter et skriftlig testament uten vitner. Testamentet må underskrives av testator.

Arveloven § 51 tredje ledd.

Hvis nødssituasjonen opphører må testator innen tre måneder opprette et nytt testament i samsvar med formkravene, ellers vil nødtestamentet ikke være gyldig.

4.7 Arvepakt

Arvepakt, jf. arveloven § 56.

En arvepakt er et dokument hvor en arvelater forplikter seg til ikke å opprette et testament, eller til ikke å endre eller tilbakekalle et allerede opprettet testament. Ved opprettelsen må man følge de samme formkrav som for testamenter.

4.8 Eksempler på hva man kan testamentere bort

Eksempel 1:

Kari har en formue på kr 1 000 000. Hun ønsker å skrive et testament hvor hun vil testamentere bort alle pengene sine til Frelsesarmeen. Hun har et barn på 45 år som hun ikke har så mye kontakt med. Kan hun ved testament gi bort alle pengene sine til Frelsesarmeen?

Kari kan ikke gi bort alle pengene sine til Frelsesarmeen, da alle barn, uansett alder, har krav på pliktdelsarv.

Barn har alltid krav på 2/3 av arven, men begrenset oppad til kr 1 000 000 såfremt dette fremkommer av testament.

Arv

I dette tilfellet vil barnet få $\frac{2}{3}$, som utgjør ca. kr 666 667. Frelsesarmeen får det resterende, som utgjør ca. kr 333 333.

Hadde Kari hatt en formue på for eksempel kr 2 000 000 ville barnet hennes kun fått kr 1 000 000, og Frelsesarmeen den andre millionen.

Eksempel 2:

Kari og Peder er gift. De har to barn. Peder og Kari hadde felleseie, og en formue på kr 4 000 000. Peder hadde i testament testamentert kr 200 000 til Redd Barn. Kari ønsker ikke å sitte i uskifte, og vil fordele arven med en gang. Kari lurer på hvordan arven etter Peder skal fordeles.

1. Først må skifte etter ekteskapslovens regler bli utført mellom Peder og Kari. Da de hadde felleseie skal hver av dem ha kr 2 000 000. Da formuen skal deles på dem begge. Det er dermed kr 2 000 000 som utgjør arven etter Peder.
2. Barn har rett på $\frac{2}{3}$ og ektefeller har rett på $\frac{1}{4}$ og minst 4 G. Videre hadde Peder testamentert penger. Man kan testamentere det man vil, så fremt ektefelle(samboer) og barn får de midlene de skal ha etter loven.
3. Kari har krav på $\frac{1}{4}$ av kr 2 000 000 og minst 4 G, som per 1.mai 2012 utgjør kr 328 488. Da $\frac{1}{4}$ av kr 2 000 000 utgjør kr 500 000 har hun krav på dette.
4. Barna har krav på $\frac{2}{3}$ av kr 2 000 000. Dette utgjør kr 1 333 333. De er to barn og arven deles dermed på to, noe som utgjør kr 666 666,50.
5. Det som er til overs utgjør da 166 667 kroner. Dette er mindre enn hva Peder testamenterte, men både ektefellens arv og barnas arv går som sagt foran testamentert arv. Når man har både barn og ektefelle, utgjør det man kan testamentere $\frac{1}{12}$ av det man eier. Derfor kalles dette ofte for den fri $\frac{1}{12}$.
6. Kari får kr 500 000, barna kr 666 666,5 hver og Frelsesarmeen kr 166 667.

5 USKIFTE

Reglene for uskifte for ektefeller er forskjellige fra reglene for samboere, så disse behandles hver for seg.

5.1 Gjenstand for uskifte for ektefeller

Rett til å sitte i uskifte, jf. arveloven § 9.

Uskifteretten er en rett gjenlevende ektefelle har til å overta felleseiet uten å foreta noe skifte med den førsteavdødes arvinger etter loven. Felleseie er den formuen som ved ekteskapets opphør skal deles likt mellom ektefellene. Dette innebærer at skiftet utsettes til lengstlevende ønsker å skifte, vil gifte seg på nytt eller selv avgår ved døden.

Melding innen 60 dager, jf. arveloven § 14 første ledd.

Den som ønsker å sitte i uskifte, skal innen 60 dager etter dødsfallet sende melding til skifteretten, med opplysninger om arvingenes navn, alder og oppholdssted, samt en summarisk oppgave over sine egne og avdødes aktiva og passiva. Dersom retten finner at vilkårene for uskifte er til stede, utsteder den en attest for at vedkommende har overtatt boet uskiftet.

Uskifteretten faller bort ved separasjon, jf. arveloven § 8.

Uskifteretten faller bort dersom ektefellene blir formelt separert.

5.2 Begrensninger i uskifteretten

Generelt vilkår, jf. arveloven § 13 første ledd.

Lengstlevende kan ikke sitte i uskifte dersom det er sannsynlig at utsiktene til dekning for den som hadde krav mot avdøde, eller arveutsiktene for arvingene til førsteavdøde, blir vesentlig dårligere på grunn av lengstlevendes gjeldsforpliktelser.

Umyndiggjort, jf. arveloven § 13.

En umyndiggjort ektefelle kan ikke sitte i uskifte.

Særkullsbarn må særskilt godkjenne, jf.

Ektefellenes felles barn må respektere uskifteretten fullt ut, og kan ikke kreve skifte. Men hvis førsteavdøde derimot *særkullsbarn*, barn fra tidligere forhold, må disse

Arv

- arveloven § 10.** gi sitt samtykke. Et slikt samtykke bør gjøres skriftlig. Er det tale om et umyndig særkullsbarn, er det overformynderiet som må gi sitt samtykke.
- Uten samtykke må det skiftes.** Dersom samtykke ikke gis, må gjenlevende finne seg i å måtte skifte med vedkommende arving straks.
- Arvelater kan inngå avtale med særkullsbarna på forhånd, slik at gjenlevende ektefelle er sikret å kunne sitte i uskifte.
- Testamentsarvinger, jf. arveloven § 11 annet ledd.** Dersom avdøde har skrevet testament, og gjenlevende ektefelle har fått kunnskap om testasjonene før avdødes bortgang, kan testamentsarvingene som er tilgodesett normalt kreve sin arv umiddelbart.
- Delvis oppgjør, jf. arveloven § 12.** I de tilfellene hvor enkelte arvinger kan kreve sin arv straks, begrenses ikke uskifteretten ovenfor de øvrige arvingene. Gjenlevende kan altså beholde resten uskiftet.
- Særeie, jf. arveloven § 9 annet ledd.** Særeie er i utgangspunktet ikke gjenstand for uskifte. Ektefeller kan i imidlertid i ektepakt bestemme at lengstlevende skal kunne sitte i uskifte med hele eller deler av særeiet. Etterlater avdøde seg særkullsbarn (barn fra tidligere forhold) må disse uansett gi sitt samtykke til dette. Selv om ektefellene ikke har opprettet ektepakt, kan lengstlevende sitte i uskifte med særeiemidler dersom de øvrige arvingene gir sitt samtykke til dette.

5.3 Under uskiftet

- Råderett, jf. arveloven § 18 første ledd.** Den viktigste virkningen av uskifte er at gjenlevende, med visse begrensninger, får rett til å råde over uskifteboet som en eier.
- Uskifteboets omfang, jf. arveloven § 17 første ledd.** Alt gjenlevende senere blir eier av går i utgangspunktet inn i uskifteboet. Dette gjelder med visse unntak. Dersom lengstlevende mottar arv eller gaver som arvelateren eller giveren i testament har bestemt at skal være vedkommendes særeie, skal disse midlene holdes utenfor uskifteboet. Lengstlevende kan også hindre at arv hun mottar går inn i uskifteboet ved å kreve skifte med

Arv

førsteavdødes arvinger innen tre måneder etter at arven er mottatt.

Særeiemidler, jf. arveloven § 17. Dersom det er bestemt i ektepakt at lengstlevendes ektefelle skal ha rett til å sitte i uskifte med avdødes særeie, går også lengstlevendes særeiemidler inn i uskifteboet. Ektefellene kan likevel avtale i ektepakt at lengstlevendes særeie skal holdes utenfor uskifteboet.

**Gjelds-
overtakelse, jf. arveloven § 20.** Den som sitter i uskifte blir personlig ansvarlig for førsteavdødes gjeldsforpliktelser. Dette gjelder også når gjeldsforpliktelsen var ukjent for lengstlevende.

Begrensninger i disposisjonsretten, jf. arveloven § 19 første ledd. Det finnes enkelte begrensninger i gjenlevende ektefelles adgang til å disponere over avdødes eiendeler når vedkommende sitter i uskifte. Begrensningene er begrunnet i hensynet til førsteavdødes arvinger.

Gaver, jf. arveloven § 19 annet ledd. Gjenlevende ektefelle som sitter i uskifte, har ikke adgang til å gi bort fast eiendom som gave. Hun har heller ikke adgang til å selge fast eiendom til underpris. Videre har gjenlevende ikke adgang til å yte andre gaver som står i misforhold til boet. Det må antas at gaver som utgjør ca 20 % av boets nettoverdi vil kunne omstøtes, dersom mottakeren var klar over at gaver satt i uskifte. Dette er imidlertid bare et utgangspunkt.

Oppfostringsplikt, jf. arveloven § 24 annet ledd, jf. barneloven § 66. En arving kan kreve skifte dersom gjenlevende forsømmer oppfostringsplikten sin overfor henne. Alle foreldre eller andre som har overtatt foreldreansvaret har en plikt til å sørge for at barn får skolegang, mat og omsorg osv. Dette kalles oppfostringsplikten.

Misbruk av boets midler, jf. arveloven § 27. En arving kan også kreve at boet skiftes hvis gjenlevende på en kritikkverdig måte oppfører seg slik at boet minsker vesentlig eller unødvendig.

Arv

- Testament, jf. arveloven § 18 annet ledd.** Når gjenlevende ektefelle sitter i uskifte kan hun i testament disponere over midler som ved skifte skal tilfalle hennes egne slektninger. Ved skifte av et bo som var ektefellenes felleseie (se kapittel 10 for forklaring), vil dette utgjøre halvparten av verdiene. Dersom gjenlevende sitter i uskifte med særeiemidler, vil brøken som regel være en annen. Lengstlevende kan ikke disponere over gjenstander som i all hovedsak er brakt inn i ekteskapet av førsteavdøde. Dette gjelder oftest ting som ble anskaffet før ekteskapet ble inngått, eller som førsteavdøde fikk i arv eller gave under ekteskapet.
- Delvis oppgjør, jf. arveloven § 21.** Hvis den som sitter i uskifte ønsker å gi helt eller delvis arveoppgjør til en eller flere av arvingene, krever dette samtykke fra de øvrige arvingene. Dersom dette ikke er mulig å oppnå, kan gjenlevende ektefelle heller utbetale dem en forholdsmessig like stor del av deres egen arvelodd.
- Kan kreve skifte, jf. arveloven § 24 første ledd.** Gjenlevende kan når som helst kreve helt eller delvis skifte av uskifteboet.
- Nytt ekteskap, jf. arveloven § 23 første ledd.** Dersom gjenlevende ønsker å gifte seg på nytt, må han eller hun skifte med arvingene.

5.4 Skifte av uskifteboet

- Arveloven § 22 første ledd.** Førsteavdødes arvinger får ved skifte etter lengstlevendes død bare arv fra uskifteboet, dersom de overlever lengstlevende. Hvis det var nødvendig å innhente samtykke fra noen av arvingene, for eksempel førsteavdødes barn fra tidligere forhold, for å benytte seg av retten til å sitte i uskifte, gjelder ikke dette.
- Ikke arv til fjernere slektninger, jf. arveloven § 22 annet ledd.** Har lengstlevende sittet i uskifte med en arvegangsklasse, går ikke arven videre til en fjernere arvegangsklasse dersom alle arvingene i den første arvegangsklassen er døde. Se arvetavlen i kapittel 2.1. Har lengstlevende for eksempel sittet i uskifte med ektefellenes felles barn, og barna og evt. barnebarna er døde, tar altså ikke førsteavdødes foreldre eller besteforeldre og deres

Arv

etterkommere arv i uskifteboet. Satt imidlertid lengstlevende fra starten i uskifte med avdødes foreldre og søsken, er disse og eventuelle nieser og nevøer arvinger i uskifteboet etter reglene om slektsarv.

Arveloven § 26 fjerde ledd.

Etterlater ikke lengstlevende seg verken slektsarvinger eller testamentsarvinger, går hele boet til førsteavdødes arvinger.

Særeie, jf. arveloven § 26 annet ledd.

Dersom ektefellene hadde særeie, skal delingen skje på grunnlag av verdiforholdet (prosentvis) mellom særeiemidlene da uskiftet ble etablert, om ikke annet følger av ektepakt.

Både særeie og felleseie, jf. arveloven § 26 annet ledd.

Hvis gjenlevende har sittet i uskifte både med særeiemidler og felleseiemidler, fastsettes delingen ved at en tar hver av ektefellenes særeiemidler ved inngangen til uskiftet, og legger til på hver side halve verdien av de felleseiemidler som da forelå. Verdiforholdet mellom hver av ektefellenes midler ved starten av uskifteperioden legges til grunn for fordelingen mellom hver av ektefellenes arvinger når uskifteperioden er over.

Skifte i live, jf. ekteskapsloven § 76

Blir uskifteboet skiftet mens lengstlevende er i live, må først ektefellenes formue kartlegges. Deretter følger en deling av avdødes formue mellom gjenlevende ektefelle og avdødes arvinger. Lengstlevende har rett til arv etter loven i egenskap av ektefelle, i tillegg til sin egen part av felleseiet. Er det tidligere foretatt delvis arveoppgjør, for eksempel til førsteavdødes særkullsbarn, skal det tas hensyn til det ved fordelingen.

5.5 Samboeres rett til å sitte i uskiftet bo

Barn, jf. arveloven § 28 c.

Retten til uskifte er forbeholdt samboere som har, har hatt eller venter barn med avdøde.

Det er ikke noen mulighet til å gi uskifterett for barnløse samboere. Disse må opprette gjensidige testament, som kan få et innhold som ligger nært opp til uskifteordningen.

Arv

- Innen 60 dager, jf. arveloven § 28 g første ledd og annet ledd.** Gjenlevende samboer som fyller vilkårene for uskifte, skal innen 60 dager etter dødsfallet sende melding til tingretten med opplysning om navn, alder og oppholdssted for arvingene og dessuten en summarisk oppgave over egne og avdødes eiendeler. Er vilkårene for uskifte oppfylt, skal tingretten utstede uskifteattest.
- Gjeldsforpliktelsen, jf. arveloven § 28 d.** Som ved ektefelleuskifte blir gjenlevende personlig ansvarlig for avdødes forpliktelser, noe som også innebærer gjeld.
- Hvilke eiendeler som er gjenstand for uskifte, jf. arveloven § 28 c.** I samboerforhold eksisterer ikke begrepene særeie eller felleseie, og avgrensningen av samboeruskiftet er derfor knyttet til bestemte aktiva. Uskifteretten omfatter i utgangspunktet felles bolig og innbo samt bil og fritidsbolig som tjente til felles bruk for samboerne.
- Videre kan også enkelte av gjenlevendes eiendeler kunne inngå i uskifteboet. Hvis for eksempel boligen eller fritidsboligen er i sameie mellom samboerne, vil både avdødes og gjenlevendes eierandel gå inn i uskifteboet. Hvis de eier hver sin del av innboet, vil trolig også hele innboet anses som en del av uskifteboet, uansett hvem som eide det under samlivet.
- Uskifteboets omfang kan utvides ved testament, jf. arveloven § 28 c.** Samboerne kan utvide uskifteretten til også å omfatte andre eiendeler. Dette må gjøres i testament. Mest praktisk er kanskje at samboeren lar uskifte omfatte hele dødsboet.
- Uskifteretten kan begrenses eller fratras ved testament, jf. arveloven § 28 c.** På samme måte som arveretten kan begrenses ved testament, kan også uskifteretten begrenses ved testament. Men også her er det et vilkår for at et slikt testament skal være gyldig, at den andre samboeren har fått kunnskap om det før testators død.
- Særkullsbarn, jf. arveloven § 28 c, jf. arveloven § 10.** Som ved uskifte for ektefeller, må også særkullsbarn ved samboeruskifte godkjenne den gjenlevende samboeres mulighet til å sitte i uskifte.

Arvelater kan inngå avtale med særkullsbarna på forhånd,

Arv

slik at gjenlevende samboer er sikret å kunne sitte i uskifte.

De øvrige reglene om ektefelleuskifte gjelder så langt de passer også for samboer-uskifte, jf. arveloven § 28 f.

De øvrige reglene om ektefelleuskifte gjelder så langt de passer for samboeruskifte, jf. arveloven § 28 f. For eksempel gjelder vilkårene om gjenlevendes økonomiske stilling og begrensningene i rådigheten som du kan lese mer om i punkt 5.3. For rådighetsbegrensningene er det viktig å være oppmerksom på at gjenlevende ofte vil ha formue utenom uskifteboet som han eller hun kan disponere fritt over både i forhold til gaver og arveforskudd.

5.6 Fordeler og ulemper ved uskifte

Det kan høres enkelt og greit ut å slippe å skifte etter sin avdøde ektefelle eller samboer. Tiden etter dødsfallet er for svært mange en tung tid, hvor man har mange tanker og bekymringer. Fordi uskifteinstituttet medfører visse begrensninger i lengstlevendes råderett og dessuten kan ha økonomiske konsekvenser både på godt og vondt, bør alternativet til uskifte likevel alltid vurderes.

Alder

Dersom lengstlevende ektefelle eller samboer er ung, er det ikke usannsynlig at hun i fremtiden ønsker å inngå nytt ekteskap eller samboerskap. Hun bør da ha i mente at før et nytt ekteskap eller samboerskap inngås skal uskifteboet alltid skiftes.

Verdiøkning

Svært ofte, særlig for yngre enker og enkemenn er det sannsynlig at uskifteboet vil øke i verdi på grunn av dennes senere innsats. Denne verdiøkningen må deles med arvingene etter førsteavdøde.

Dersom lengstlevende derimot er i pensjonsalder, og avdøde etterlot seg liten eller ingen gjeld, kan uskifte være en fordel ettersom lengstlevende da slipper den belastningen et skifte kan medføre.

Avdødes gjeld

Dersom gjenlevende ønsker å sitte i uskifte, er det en forutsetning at han eller hun overtar avdødes gjeldsansvar.

Arv

Hvis avdøde etterlater seg mer gjeld enn formue er det åpenbart ingen grunn til å sitte i uskifte. Skal gjenlevende forhindre at vedkommendes andel av felleseie skal gå til dekning av avdødes gjeld, må det skiftes straks.

Minstearven

Dersom minstearven utgjør det meste av arven etter førsteavdøde, se punkt 1.3 for ektefeller og punkt 2.4 for samboere, vil det være en fordel å skifte boet siden lengstlevende i disse tilfellene stort sett arver alt.

Livsforsikring

Dersom avdøde hadde tegnet en livsforsikring, kan dette gjøre uskifte til en dårligere løsning enn skifte. Livsforsikringen går normalt i sin helhet til den gjenlevende ektefelle, uhindret av øvrige arveregler. Velger lengstlevende å sitte i uskifte vil forsikringssummen gå inn i boet. Dette fører igjen til at forsikringsbeløpet må deles med avdødes øvrige arvinger på et senere skifte. Summen er selvfølgelig også underlagt rådighetsbegrensningene som nevnt i punkt 5.3.

Etterlatte- pensjon

Etterlattepensjon etter folketrygden kan også medføre at gjenlevende stilles i en slik situasjon at det ikke er nødvendig å sitte i uskifte. Dette gjelder kun for ektefeller.

Arv

Gjeldsforsikring Dersom avdøde har mer gjeld enn formue bør en undersøke om vedkommende har tegnet gjeldsforsikring. En slik forsikring kan bety at gjelden i forhold til lengstlevende slettes helt.

En oversikt over avdødes formue og gjeld får gjenlevende ved å ta kontakt med avdødes bank og forsikringsselskap, og undersøke vedkommendes selvangivelse. Skifteretten kan også utstede et preklusivt proklama hvor eventuelle kreditorer må melde sitt krav innen en gitt frist for at det ikke skal falle bort. Dette kan være en fordel der en ikke har full oversikt over avdødes forpliktelser. Se mer om dette under punkt 6.1.

Gjenlevendes eiendeler Med få unntak går alt gjenlevende ektefelle eier eller erverver under uskifteperioden inn i uskifteboet. For samboere går kun de særlige eiendeler du kan lese om i punkt 5.5 inn i uskifteboet.

Skjevdelingskrav Skiftes det umiddelbart etter ektefellens bortgang, beholder gjenlevende retten til å kreve skjevdeling. Med skjevdelingsrett menes en rett til å beholde udelt de verdiene du selv har brakt inn i ekteskapet, altså det du eide da du giftet deg, eller som du har fått senere i arv eller gave fra andre enn ektefellen. Det er viktig å huske at det ikke er de aktuelle gjenstandene, men verdien av dem man har rett til å holde utenfor delingen etter denne regelen. Dette gjelder kun for ektefeller, ikke samboere. Samboere tar som hovedregel med seg alt det de selv har anskaffet, også mens man bodde sammen.

Dersom førsteavdøde hadde store skjevdelingsmidler kan det være en fordel for lengstlevende å sitte i uskifte en periode. På denne måten forhindrer lengstlevende at arvingene etter førsteavdøde kan gjøre skjevdelingskrav gjeldende på et senere skifte.

Arv

Dersom lengstlevende sitter i uskifte, men mottar arv eller gave, kan vedkommende kreve å skifte. Skjevdelingsretten er da i behold, og verdien av arven eller gaven blir ikke gjenstand for deling med avdødes arvinger. Skjevdelingskravet faller bort dersom gjenlevende ikke krever skifte innen tre måneder etter mottakelsen av arven eller gaven.

6 SKIFTE

6.1 Ulike typer skifte

Det finnes flere måter å gjennomføre et skifte på: privat eller offentlig.

6.2 Privat skifte

Et privat skifte innebærer at arvingene selv gjør opp boet etter avdøde. De slipper dermed omkostningene forbundet med et offentlig skifte. I praksis blir de fleste dødsbo skiftet privat.

Melding, jf. skifteloven § 81.

Dersom arvingene ønsker å skifte dødsboet privat, må dette meldes på et eget skjema til skifteretten. Dette skjemaet må sendes skifteretten der avdøde bodde, innen 60 dager etter dødsfallet. Skjemaet kan du få ved å henvende deg til skifteretten.

Gjeldsansvaret, jf. skifteloven § 78.

Hovedvilkåret for at det skal kunne skiftes privat er at minst en myndig loddeier overtar ansvaret for avdødes gjeld i sin helhet. Dersom det er flere loddeiere som påtar seg dette ansvaret har de solidarisk ansvar for hele gjelden alle sammen. De øvrige arvingene blir bare ansvarlige for avdødes gjeld opp til verdien av det de mottar i arv.

Preklusivt proklama, jf. skifteloven §§ 69-73.

For å få en oversikt over avdødes gjeldsforpliktelser, bør arvingene sørge for at det blir utstedt et såkalt preklusivt proklama. Dette er en kunngjøring som offentliggjøres i Norsk Lysningsblad og i minst en lokalavis, begge steder to ganger med minst en ukes mellomrom, med oppfordring til eventuelle kreditorer om å melde sine krav innen seks uker. Dersom fristen oversittes bortfaller kravet. Noen krav bortfaller imidlertid ikke selv om fristen er oversittet, for eksempel skattekrav, merverdiavgifter og avgifter til folketrygden. Proklamafristen har heller ingen betydning for panterrett og tilbakeholdelsesrett. Har en fordringshaver pant i for eksempel avdødes bolig, har han panteretten i behold og kan kreve boligen tvangssolgt dersom fordringen ikke blir betalt. For krav

Arv

som er sikret på slike måter er derfor proklama til liten hjelp for arvingene.

Skifteattest, jf. skifteloven § 82 annet ledd. Skifteretten vil utstede en skifteattest til de arvingene som har påtatt seg gjeldsansvaret og derfor har ansvaret for gjennomføringen av skiftet. Denne skifteattesten er arvingens legitimasjon, og gir fullmakt til å disponere over avdødes eiendeler. Det er bare den eller de som påtar seg gjeldsansvaret som kan gjennomføre skiftet. De andre er ikke ansvarlige for avdødes gjeld utover den enkeltes andel av arven. Den som gjennomfører skiftet er ansvarlig for at midlene fordeles på en riktig måte, og alle loddeierne må i prinsippet være enige i de disposisjoner som foretas.

Administrator Dersom det er flere arvinger som skal gjennomføre skiftet kan det være klokt å utpeke en som administrator. Dette kan være en av arvingene eller det kan være en utenforstående, nøytral person som arvingene har tillit til. Utpekes en utenforstående, må de andre arvingene gi fullmakt til denne personen. Skifteretten har standard fullmaktsskjema som kan benyttes i disse tilfellene.

6.3 Offentlig skifte

6.3.1 Hva innebærer et offentlig skifte?

Offentlig skifte innebærer at skiftet foretas av den stedlige tingretten.

Kostnader Arvingene slipper å påta seg ansvaret for avdødes gjeld dersom dødsboet skiftes offentlig. Å åpne et offentlig skifte vil imidlertid koste arvingene 12,5 ganger rettsgebyret. Rettsgebyret er per januar 2013 kroner 860. I tillegg kommer som regel også utgifter til advokat. De totale kostnadene vil derfor kunne bli svært høye.

Forberedende rettsmøte Mange skifteretter har nå et forberedende rettsmøte før offentlig skifte av boet åpnes. Blir arvingene enige på rettsmøtet, og trekker tilbake skiftebegjæringen,

Arv

skal det bare betales to ganger rettsgebyret.

Tid Et offentlig skifte tar som regel lenger tid enn et privat skifte. Det er ikke uvanlig at skifteprosessen tar over et år.

6.3.2 Når skal det skiftes offentlig?

Testamentarisk bestemmelse, jf. skifteloven § 87. Dersom arvelater i gyldig testament har bestemt at boet skal skiftes offentlig, skal dette imøtekommes.

Skifteretten overtar av eget tiltak, jf. skifteloven § 83. Dersom vilkårene for privat skifte ikke foreligger, skal tingretten av eget tiltak skifte boet, altså foreta arveoppgjøret. Det som oftest er tilfelle, er at ingen av arvingene overtar ansvaret for avdødes gjeld innen 60 dager etter dødsfallet. Er boets midler imidlertid så små at de må antas bare å gi et minimalt beløp til fordeling etter at begravellesutgiftene er dekket, overlater skifteretten midlene til den som har ordnet med begravellesen eller en annen som sto avdøde nær. I slike tilfeller åpnes ikke offentlig skifte. Den som mottar midlene vil da bli ansvarlig for gjelden innenfor rammen av de midler vedkommende har mottatt.

Krav fra loddeier, jf. skifteloven § 84 første ledd, jf. § 60. Offentlig skifte holdes videre der en av loddeierne krever det. En loddeier er en som er arving til en brøkdel av arven, og ikke bare til en bestemt eiendel eller pengesum.

Krav fra kreditor, jf. skifteloven § 84 femte ledd. På nærmere bestemte vilkår kan avdødes kreditorer også ha rett til å kreve offentlig skifte.

7 BORTFALL AV ARVERETTEN

7.1 Avkall og avslag på arv

Før arvelaters død: Avkall, jf. arveloven § 45.

Før arvelaters død kan en arving gi avkall på arv som han eller hun har forventer å få. Avkallet må gis overfor arvelateren, eller eventuelt gjenlevende ektefelle som sitter i uskiftet bo. Avkallet kan gjelde hele eller deler av arven. Er det en livsarving som gir avkallet, må han ha fått et rimelig vederlag, for at avkallet også skal være bindende for dennes livsarvinger. Får han ikke noe vederlag vil arven gå til hans livsarvinger. Arvinger i andre arvegangsklasser kan gi avkall uten å få vederlag, og det vil ha følger også for arvingens egne livsarvinger. Er arvingen umyndig, må avkallet gis med samtykke fra Overformynderiet i arvingens bostedskommune.

Etter arvelaters død: Avslag på arv, jf. arveloven § 74.

Dersom arvingen ønsker å gi avkall på arv etter arvefallet, kalles dette et avslag på arv. Arven fordeles da som om arvingen var død før arven falt.

Avslag på arv kan også gis til fordel for en bestemt person. Forutsetningen er at arvingen ikke selv har livsarvinger, og at den som tilgodeses er medarving i boet, enten som slekts- eller testamentsarving.

7.2 Bortfall av arv ved fengselsstraff

Straffebrudd mot den man skal arve, jf. arveloven § 73 første ledd.

Hvis man er dømt til fengsel for straffebrudd mot den man skulle arve, og arvelater dør på grunn av handlingen, kan arveretten til den skyldige helt eller delvis falle bort.

Hvem kan kreve bortfall, jf. arveloven § 73.

Krav om bortfall av arverett kan settes fram av de øvrige arvingene. I offentlig straffesak kan dessuten påtalemyndigheten sette fram et slikt krav og videre kan retten selv ta initiativ til bortfallet. Det er alltid domstolen som avgjør hvorvidt arven skal falle helt

Arv

eller delvis bort.

7.3 Forskudd på arv - avkorting

Det er et prinsipp i norsk arverett at de arvinger som har samme plass i arvetavlen, også arver likt. Mens arvelater lever vil hun imidlertid ofte gi enkelte av arvingene gaver eller andre forsterkninger. Skulle de arvinger som er tilgodesett av arvelater i live, mottatt like mye i arv som de andre arvingene, kan dette i realiteten føre til en utilsiktet forskjellsbehandling. Derfor har man i arveloven presentert reglene om avkorting i arv, som gir arvelater mulighet til å avverge denne ulikheten dersom hun ønsker det. Avkorting skjer med andre ord ikke automatisk.

Betydelig gave, jf. arveloven § 38. Avkorting kan bare skje dersom livsarvingen har fått en betydelig gave, sett i forhold til arvelaters formue på givertidspunktet, og de andre arvingene ikke har fått tilsvarende ytelser.

Hvilke arvinger, jf. arveloven § 38. Det er bare i forhold til arvelaters livsarvinger at arvelater kan bestemme avkorting i arven.

Formkrav Et ønske om avkorting behøver ikke komme til uttrykk i bestemte former for å måtte respekteres. Det kan til og med være avgitt muntlig. Av bevismessige hensyn er det likevel å anbefale å skrive ned og underskrive ønsket om avkorting. Skriftlighet vil i mange tilfeller avverge diskusjoner mellom arvingene etter arvelaters død om hvorvidt avdøde ønsket at gaven skulle avkortes eller ikke.

Varsel Det er ikke et krav at arvingen det skal foretas avkorting overfor skal ha blitt informert om dette for at avkorting skal kunne finne sted. Det kreves med andre ord ikke varsling av berørte slektninger.

Avtalefrihet Arvelater kan imidlertid ha forpliktet seg til ikke å avkorte gaven i arvingens arv. Dette bør av bevismessige hensyn også gjøres skriftlig.

Arv

**Hvor stor
avkortning? Jf.
arveloven § 40.**

Arvelater kan selv bestemme hvor stort beløp som skal avkortes i arven, normalt begrenset oppad til gavens verdi på ytelsestidspunktet. Men dersom gavens verdi på ytelsestidspunktet oversteg det arvingen har krav på i arv, kan arvelater ikke bestemme at gaven skal avkortes med et større beløp enn det som utgjør arvingens boslodd.

8 FORELDELSE AV ARVERETTEN

10-års frist, jf. arveloven § 75. Dersom du ikke gjør krav på din lovbestemte arv innen 10 år etter arvelaters død faller kravet bort. Dersom du ikke kan kreve arven straks etter arvelaters bortgang, for eksempel fordi gjenlevende ektefelle sitter i uskifte, løper foreldelsesfristen fra det tidspunkt du kunne ha krevd arven.

Avbrytelse av 10-årsfristen, jf. arveloven § 75 annet ledd. Foreldelsesfristen kan avbrytes på flere måter. For det første avbrytes fristen dersom arvingen selv begjærer offentlig skifte. Dersom boet fremdeles er under offentlig skifte avbrytes den ved at en melder kravet i boet. Foreldelsesfristen avbrytes også hvis en reiser søksmål mot de personer som ellers har fått, eller vil få arven. Dersom de andre arvingene har godkjent arvekravet ditt innen 10-årsfristen er ute, kan arvekravet aldri foreldes.

Melde kravet til skifteretten innen 6 måneder, jf. arveloven § 70 første ledd. Dersom det dreier seg om arv etter testament, må du melde kravet ditt til skifteretten senest innen 6 måneder etter at du fikk kunnskap om innholdet i testamentet og om arvelaters bortgang.

9 FORDELING AV BOETS EIENDELER

- Nettoarven** Etter at gjelden og andre utestående utgifter er betalt, skal nettoarven fordeles mellom arvingene.
- Som regel vil arven bestå både av kontanter og eiendeler. Det må da først avgjøres hvorvidt eiendelene skal selges eller beholdes. Dersom ikke alle eiendelene selges, må arvingene i fellesskap bestemme hvem som skal overta hva.
- Kan kreve eiendelene solgt, jf. skifteloven § 61.** Hver og en av arvingene kan kreve at eiendelene skal selges. Flertallet kan ikke motsette seg dette. En arving kan imidlertid kreve å få overta en gjenstand dersom gode grunner taler for det, og ingen av de andre har rimelig grunn til å motsette seg det.
- Verdsettelsen** Som regel klarer arvingene selv å verdsette eiendelene som ikke selges. Er arvingene enige om det kan de eventuelt be en nøytral part om å foreta en prisvurdering. De kan også forhøre seg med en profesjonell takstmann.
- Registrering, jf. skifteloven § 13.** Dersom arvingene ønsker det, kan de be skifteretten om å registrere eiendelene for arvingene. Dette må det betales et mindre gebyr for. Samtidig med registreringen kan skifteretten gi en uforpliktende vurdering av eiendelenes verdi.
- Skiftetakst, jf. skifteloven § 125 første ledd.** Skiftetakst er en takst som fastsettes av skifteretten. Skiftetaksten skal tilsvare den antatte markedsprisen for tilsvarende gjenstander. Siden skifteretten bruker tre takstmenn ved verdifastsettelsen, er denne framgangsmåten svært kostbar. Det koster normalt rundt 20 000 kr for en skiftetakst. Omkostningene kan også bli langt høyere, avhengig av hva som skal takseres. Skiftetaksten brukes derfor bare i unntakstilfeller hvor arvingene ikke blir enige, og det dreier seg om store verdier, som fast eiendom.
- Fordelingsmetoder** Det er flere måter å fordele eiendelene på. Eiendelene kan for eksempel utbys til auksjon blant arvingene. En

Arv

utenforstående kan være auksjonarius, og den som byr høyest overtar eiendelen som sin arv.

Man kan også gjøre det slik at arvingene setter merkelapper på de tingene de selv kunne tenke seg å få utlagt til seg. Den som etter loddtrekning er først ut, henter den tingen han eller hun har mest lyst på og har satt merkelapp på. Nestemann henter det han eller hun har mest lyst på. Slik fortsetter en til alle de verdifulle gjenstandene er fordelt.

Det er også mulig å skrive opp de viktigste eiendelene på lapper. Lappene grupperes så etter deres antatte verdi, og arvingene trekker hver sin lapp for hver gruppe av gangen.

Arvingene kan selvfølgelig bytte innbyrdes uavhengig av fordelingsmetode dersom de ikke er helt fornøyd med fordelingen. Dersom arvingene ikke kommer til enighet om en fordelingsmetode, vil resultatet være at tingene må selges.

10 NOEN VIKTIGE BEGREPER

Arvelater	Den personen som andre arver eller skal arve eiendelene til.
Arving	Begrepet arving brukes i denne sammenheng om den som arver etter arvelovens arveregler, eller som etter testament arver hele arvelaters formue eller en forholdsmessig del av den.
Bo/boet	Boet består av avdødes formue, gjeld, rettigheter og forpliktelser.
Etterlatte	Avdødes slektninger og andre nærstående som lever ved avdødes død. Bare de etterlatte som er i slekt eller samboere i ekteskapsliknende forhold med avdøde arver, hvis de ikke er tilgodesett i avdødes testament, jf. arvetavlen.
Felleseie	Under ekteskapet har ektefeller felleseie, hvis de ikke

Arv

har avtalt noe annet. Alt ektefellene eide da de inngikk ekteskapet og verdier som de senere erverver, inngår i felleseiet. Utgangspunktet er at felleseiemidler skal deles likt mellom ektefellene eller ektefellenes arvinger på skiftet. Fra dette utgangspunktet finnes det imidlertid enkelte unntak, se nærmere JURKs brosjyre "Ektefellers Rettsstilling".

Særeie	Særeie er en formuesordning som kan avtales mellom ektefellene, og innebærer et unntak fra likedelingsregelen.
Kreditor	Den som har krav på en ytelse. Ordet brukes ikke bare om krav på penger.
Legatar	En legatar er en som arver en bestemt gjenstand eller en fastsatt pengesum, etter et testament. En legatar kan ikke ha ansvar for gjennomføringen av et privat skifte.
Loddeier	En loddeier er den som i egenskap av ektefelle eller arving har krav i et dødsbo. Det er bare loddeiere som kan påta seg ansvaret for avdødes gjeld, slik at det kan skiftes privat.
Offentlig skifte	Skifte av dødsbo eller ekteskapelig felleseie foretatt av skifteretten.
Privat skifte	Skifte av dødsbo eller ekteskapelig felleseie foretatt av den berettigede og ikke av skifteretten.
Uskifte	Gjenlevende ektefelles rett til å utsette arveoppgjøret med avdødes arvinger. Uskifteboet omfatter både avdødes og gjenlevendes formue og gjeld.
Åsetesrett	En særlig form for arverett til odlingsjord. Det vil si jord som i prinsippet kan være gjenstand for odelshevd. De som nedstammer fra eieren av slik jord har åsetesrett, men slik at eldste barn og dettes barn, barnebarn osv. har bedre prioritet enn nest eldste barn og dennes avkom osv.

11. KILDER

Arverett, 6.utgave av Peter Lødrup og John Asland.

Oversikt over arveretten, 6. utgave av Peter Lødrup og John Asland

Arv